

Posudek disertační práce Jiřího Nohy

Sociální demokracie v meziválečném Československu – osobnosti, ideje, trendy 1920-1937

Jiří Noha zvolil pro svoji práci náročné a obsáhlé téma, vývoj sociální demokracie v meziválečném období. Již v úvodu své práce autor poznamenává, nakolik je toto téma relativně málo zpracované, navzdory skutečnosti, že se v případě ČSSD jednalo o politický proud tradičního zakotvení v českém stranickém spektru, navíc jeden z konstitutivních prvků vládních garnitur daného období. Již toto konstatování do značné míry předznamenává komplikovaný vývoj strany a jejích vazebných organizací v závislosti na proměnách meziválečné politické, ekonomické a sociální situace v Československu. Této vnitřní komplikovanosti a vrstevnatosti problému si byl autor od počátku dobře vědom. Svědčí o tom již důkladně a zodpovědně provedená heuristická příprava, v jejímž rámci se snažil rovnoměrně pokrýt nejen celé vymezené časové pásmo, ale rovněž dílčí aspekty tématu. Pozoruhodný je rozsah zejména české primární a sekundární literatury, stejně jako archivních zdrojů, z nichž autor vychází a jež ve své práci soustavně systematicky využívá. Odlišné je oproti tomu využití cizojazyčné literatury, které slouží v samotném textu téměř výhradně k popisu kontextuální krizové situace třicátých let v Evropě a ideovým proměnám evropského socialismu.

Některé aspekty tvůrčí odborné práce jsou vzájemně těsně propojené a podmíněné. Z kvalitní přípravy a důkladného studia tématu vyplývá nejen jeho zvládnutí, ale rovněž předpoklad pochopení a následného snazšího nastavení optimální koncepce. Tyto okolnosti zmiňuji, abych zdůraznil jistou autorovu ohleduplnost k tématu, kterou spatřuji v odlišném přístupu k rozvoji sociálně demokratického proudu v prvých fázích budování státu, kdy se autor více soustředil na otázky praktické politické práce, účinkování sociálně demokratických reprezentantů ve vládních garniturách, rozboru sjezdových programů apod.; oproti tomu analýzu krizových třicátých let orientoval na širší evropský kontext, a to včetně rozboru ideových proměn socialismu v konfrontaci umírněných reformních a revolučních alternativ, které oživila z doby 19. století opět právě až vypjatá atmosféra třetího decennia.

V celkovém hodnocení práce nicméně nemohu pominout jednu podstatnou výhradu. Předložená práce je příkladem poctivé přehledové studie, v níž se autor snaží v maximální šíři zachytit spletité aspekty vývoje, hlavní i vedlejší linie sledovaného tématu, návazné aktivity a jejich proměnlivost. V této šíři se nicméně popisnost stává zátěží. Co na jedné straně vyniká, v opačném pohledu znehodnocuje. Tento přístup sice umožnil vytvořit celistvý obraz vývoje strany a sociálně demokratického proudu, a to mnohdy až do úrovně cenného detailu, ovšem podvázal analytické pasáže textu, které by pro tuto práci byly velmi cenné a vzhledem k jejímu účelu žádoucí. Mnohé signalizuje již Úvod, v něm si autor paradoxně nestanovil žádný specifický záměr práce, tím méně konkrétní sledovanou hypotézu. Pokud by tak učinil, patrně by jej to více vedlo ke snaze po větší úvahovosti. Takto se v úvodní definici problému spokojil s hledáním odpovědi na otázku, proč věnovat pozornost československé sociální demokracii. Možnou podstatnou analytickou linii práce naopak naznačil v Úvodu spíš mimochodem a pod čarou: „radikální rozchod teorie a praxe samozřejmě nutí k zamyšlení, a jedním z cílů této práce je naznačit alespoň některá možná vysvětlení“. Ono avizované „naznačení“ je soustředěno zejména do závěrečných kapitol práce, ale i v zde se čtenář namísto úvah, stanovení otázek a hledání odpovědí samotným autorem dobírá

přehledu vývojových fází a zprostředkovaných názorů na základě reprodukcí primární či sekundární literatury.

Spíše pozitivistický přístup k tématu vede v některých pasážích práce ke schematismu, který ani nemá potřebu hledat vnitřní úvahovou logiku. Snaha o maximální postižení detailu však zároveň může komplikovat orientaci v problému. (Nechci bazírovat na konkrétní pasáži, ale spíše pro ilustraci mé výhrady. - Na s. 46 autor konstatuje, že ČSSD měla své zastoupení s výjimkou úřednických vlád a vlád tzv. panské koalice ve všech exekutivách první republiky. Toto jednoduché a jednoznačné konstatování nicméně komplikuje informaci, které postrádá v kontextu smysl a účel: z vlád se zastoupením sociální demokracie totiž vyčleňuje rovněž první tři československé kabinetů, a to s odůvodněním, že „není možné klást rovnítko mezi ještě jednotnou sociální demokracií a její nástupkyní“. To je zajímavá poznámka a přístup, který se však bez dalšího rozvedení a upřesnění jeví jako zcela irelevantní, respektive účelový s ohledem na vymezení práce.) Pochopitelně se snaha o široké zmapování problematiky nevyhnula ani dílčím nepřesnostem (tak bez dalšího upřesnění prezentace Josefa Stivína jako příslušníka levého i pravého křídla představenstva sociální demokracie na s. 35).

Po formální stránce nemám k práci vážnější výhrady, poznámkový aparát je dostatečně podrobný a přehledný, stejně jako připojený bibliografický přehled.

Vzhledem k výše uvedenému konstatuji, že Jiří Noha předložil kvalitně, obsažně zpracovanou práci, která prokazuje schopnost samostatného řešení odborné problematiky. K metodologickému postupu je možno vznést dílčí námitky. **Celkově ale práci hodnotím jako vyhovující a doporučuji její postoupení k obhajobě.**

V Hýskově 9. Května 2012

Posudek vypracoval:

Doc. Vratislav Doubek, PhDr.